

POSTANOWIENIE

Dnia 7 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Roch

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

w dniu 7 grudnia 2023 r.

na posiedzeniu bez udziału stron w trybie art. 535 § 1 i 3 k.p.k.

sprawy **M. G., P. G. i J. G.**

w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia

z powodu kasacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawców

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 3 listopada 2022 r., sygn. akt II

AKa 291/22, utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej z

dnia 28 marca 2022 r., sygn. akt III Ko 368/20

na podstawie art. 535 § 3 k.p.k.

postanowił:

- 1. oddalić kasację pełnomocnika wnioskodawców jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciążyć Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 marca 2022 roku, sygn. akt III Ko 368/20, Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej oddalił w całości wniosek M. G., P. G. i J. G. o odszkodowanie i zadośćuczynienie za krzywdę ich ojca – P. G. doznaną wskutek wydania i wykonania wyroku Sądu Rejonowego w Krakowie na sesji wyjazdowej w Strzelcach Opolskich z dnia 23 kwietnia 1952 r., sygn. akt Sr 129/52, w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pełnomocnik wnioskodawców zarzucając:

1. obrazę przepisów prawa materialnego tj. art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 2021 poz. 1963) – zwana dalej: „ustawa lutowa”, „ustawa rehabilitacyjna” w zw. z art. 445 § 1 i 2 k.c. i art. 448 k.c. w zb. z art. 552 § 1 k.p.k. poprzez ich niezastosowanie i niezasądzenie na rzecz wnioskodawców należnego im odszkodowania, podczas gdy z treści art. 8 ust. 1 ustawy lutowej wynika, iż wnioskodawcom przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę w wyniku wykonania orzeczenia, którego stwierdzono nieważność na rzecz ich ojca;
2. obrazę przepisów prawa materialnego tj. art. 8 ust. 1 ustawy lutowej w zw. z art. 445 § 1 i 2 k.c. i art. 448 k.c. w zb. z art. 552 § 1 k.p.k. poprzez ich niezastosowanie i niezasądzenie na rzecz wnioskodawców należnego im odszkodowania, co w konsekwencji doprowadziło do nierozpoznania istoty sprawy;
3. obrazę prawa materialnego, tj. art. 8 ust. 1 ustawy lutowej w zw. z art. 445 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 448 k.c. w zb. z art. 552 § 1 k.p.k. poprzez ich błędną wykładnię i nieuwzględnienie we właściwy sposób wszystkich istotnych okoliczności, które miały wpływ na wymiar krzywdy P. G., a w konsekwencji na wysokość zadośćuczynienia, a zwłaszcza warunków, w jakich odbywał karę pozbawienia wolności, represję, tortury, skala maltretowania wpływ izolacji na relację z bliskimi – przemawiają za uznaniem krzywdy związanej z niesłusznym pozbawieniem wolności;
4. obrazę przepisów prawa materialnego tj. art. 8 ust. 1 w zw. z art. 445 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 448 k.c. w zb. z art. 552 § 1 k.p.k. poprzez ich błędną wykładnię i nieuwzględnienie we właściwy sposób wszystkich istotnych okoliczności, które miały wpływ na wymiar krzywd P. G., a w konsekwencji na wysokość należnego mu zadośćuczynienia, a zwłaszcza warunków, w jakich odbywał izolację, okoliczności pozbawienia wolności ojca wnioskodawców, poczucia rażącej niesprawiedliwości.

Podnosząc powyższe zarzuty pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie żądania wnioskodawców, tj. zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz każdego z wnioskodawców kwot po 4.928.055,43 zł tytułem zadośćuczynienia oraz kwot po 397.204,02 zł tytułem odszkodowania za niesłuszne skazanie P. G., ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Wyrokiem z dnia 3 listopada 2022 roku, sygn. II AKa 291/22, Sąd Apelacyjny w Katowicach utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Kasację od powyższego wyroku wywiódł pełnomocnik wnioskodawców zarzucając:

1. rażące i mające istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia naruszenie art. 433 § 1 i § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. poprzez nieprzeprowadzenie kontroli instancyjnej w granicach zarzutów podniesionych w zwykłym środku zaskarżenia i nieprawidłowo rozważenie tych zarzutów;
2. rażące naruszenie art. 7 k.p.k. polegające na przyjęciu za własne toku rozumowania i rozważań sądu okręgowego, które to naruszenie skutkowało przekroczeniem zasad swobodnej i wszechstronnej oceny dowodów w analizie zgromadzonego materiału dowodowego, naruszającą zasady logicznego wnioskowania i zasad doświadczenia życiowego, polegające na nieprawidłowej ocenie materiału dowodowego, w tym w postaci zeznań wnioskodawców oraz biegłego, poprzez uznanie, iż brak jest podstaw do poczynienia pozytywnych dla pokrzywdzonego ustaleń w zakresie przyznania odpowiedniego odszkodowania, podczas gdy P. G. doznał szkody w wysokości wskazanej w złożonym w sprawie wniosku, a ponadto wnioskodawcy wykazali podstawy do zasądzenia pełnej kwoty odszkodowania;
3. rażące naruszenie art. 7 k.p.k. polegające na przyjęciu za własne toku rozumowania i rozważań sądu okręgowego, które to naruszenie skutkowało przekroczeniem zasad swobodnej i wszechstronnej oceny dowodów w analizie zgromadzonego materiału dowodowego, naruszającą zasady logicznego wnioskowania i zasad doświadczenia życiowego, polegające na nieprawidłowej ocenie materiału dowodowego, w tym w postaci zeznań wnioskodawców oraz biegłego, poprzez uznanie, iż brak jest podstaw do poczynienia pozytywnych

dla pokrzywdzonego ustaleń w zakresie przyznania odpowiedniego zadośćuczynienia za krzywdy doznane przez P. G. na skutek wydania i wykonania wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w Krakowie na sesji wyjazdowej w Strzelcach Opolskich z dnia 23 kwietnia 1952 r., sygn. akt Sr 129/52, w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego;

4. rażące naruszenie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, które miało istotny wpływ na treść wydanego wyroku, polegające na jego błędnej wykładni, skutkującej nieuwzględnieniem we właściwy sposób okoliczności mających wpływ na wymiar kary P. G. w związku ze skazaniem go za czyny związane z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy uznał co następuje.

Kasacja obrońcy okazała się bezzasadna w stopniu oczywistym, co uzasadniało rozpoznanie jej na posiedzeniu w trybie przewidzianym w art. 535 § 1 i 3 k.p.k.

Na wstępie należy przypomnieć, że w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego jednoznacznie wskazuje się, że kasacja jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia wnoszonym przeciwko orzeczeniu sądu odwoławczego, nie zaś orzeczeniu pierwszoinstancyjnemu, co *expressis verbis* wynika z treści art. 519 k.p.k. Oznacza to, że w kasacji nie można podnosić zarzutów typowych dla postępowania apelacyjnego, kwestionujących orzeczenie organu *a quo*. Wyjątkiem jest sytuacja, gdy w toku postępowania odwoławczego dojdzie do tzw. „efektu przeniesienia”, czyli zaabsorbowania do orzeczenia sądu *ad quem* uchybień

popołnionych przez sąd pierwszej instancji, wskutek nierozpoznania lub nienależytego rozpoznania środka zaskarżenia. Wówczas w kasacji winny zostać podniesione i opatrzone pogłębioną argumentacją zarzuty wskazujące na wadliwe procedowanie tego sądu, w następstwie czego doszło do przeniknięcia uchybienia, którego dopuścił się sąd *a quo* do orzeczenia sądu drugiej instancji (*vide* m. in. postanowienie SN z dnia 14 stycznia 2021 r., IV KK 438/20, LEX nr 3106214).

Podkreślenia wymaga, że zgodnie z art. 523 § 1 zd. pierwsze k.p.k. kasacja może być wniesiona wyłącznie z powodu uchybień wymienionych w art. 439 k.p.k. lub innego rażącego naruszenia prawa, jeśli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Nie jest zatem wystarczające samo stwierdzenie, że sąd odwoławczy określonego zarzutu nie rozpoznał, naruszając art. 433 § 2 k.p.k. lub nie rozważył go należycie, czym dopuścił się obrazy art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., ale konieczne jest wykazanie, że przy dokonywaniu kontroli odwoławczej uchybienie zaistniało w rzeczywistości, a nadto opisanie na czym ono polegało i dlaczego stanowi tak rażące naruszenie przepisów, że można je przyrównywać w swych skutkach do uchybienia w postaci bezwzględnej podstawy odwoławczej (zob. m. in. postanowienie SN z dnia 28 marca 2017 r., III KK 490/16, LEX nr 2294385).

Sformułowane przez pełnomocnika w kasacji zarzuty warunków tych jednak nie spełniają. Już samo zestawienie zarzutów zawartych w wywiedzionej wcześniej apelacji z tymi podniesionymi w nadzwyczajnym środku zaskarżenia nie pozostawia wątpliwości, że celem skarżącego jest próba wywołania ponownej kontroli orzeczenia sądu pierwszej instancji.

Pierwszy z zarzutów, zarzucający sądowi odwoławczemu nieprzeprowadzenie kontroli instancyjnej, jest niezwykle ogólny i nie wskazuje jakichkolwiek naruszeń, które miałyby stanowić podstawę uchylenia wydanego przezeń wyroku. W jego treści wskazano jednocześnie na brak kontroli apelacyjnej i nieprawidłowe rozważenie zarzutów odwoławczych, *de facto* kwestionując zatem jakość tej – nieprzeprowadzonej – kontroli. Już sama więc redakcja omawianego zarzutu stanowi podstawę uznania go za oczywiście bezzasadny.

Co prawda w uzasadnieniu skargi kasacyjnej pełnomocnik wskazał, że Sąd Apelacyjny w Katowicach błędnie rozpoznał zarzuty obrazy prawa materialnego, to jednak uwagi te nie były słuszne. Sąd *ad quem* w skondensowany, ale jak

najbardziej trafny sposób, do zarzutów tych się odniósł. Uzasadnienie apelacji, na co trafnie uwagę zwrócił uwagę w swoim uzasadnieniu sąd odwoławczy, kwestionowało w istocie poczynione w sprawie ustalenia faktyczne wskazujące na brak podstaw do zasądzenia na rzecz wnioskodawców odszkodowania i zadośćuczynienia w oparciu o przesłankę niesłusznego pozbawienia wolności P. G. Sąd odwoławczy nie popełnił więc błędu akceptując stanowisko sądu I instancji, który na podstawie tak poczynionych ustaleń prawidłowo zastosował relewantne przepisy prawa materialnego, co zarzut ich naruszenia czyniło niezasadnym. Przyjęty bowiem fakt odbycia kary pozbawienia wolności za przestępstwa nieobjęte przepisami ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz.U. z 2021, poz. 1963, dalej „ustawa lutowa”) uniemożliwia zasądzenie świadczeń w ustawie tej przewidzianych. Sąd *ad quem* analizując apelację nie dopuścił się żadnego błędu, w tym wskazywanych w kasacji.

Podobną konstrukcję pełnomocnik wnioskodawców zastosował także w uzasadnieniu kasacji, gdzie skarżący w istocie kwestionuje stanowiące podstawę oddalenia wniosku ustalenia faktyczne dokonane przez sąd I instancji – co w postępowaniu kasacyjnym jest podwójnie wykluczone. Tak kwestionowanie w zarzucie kasacyjnym ustaleń faktycznych, jak i odnoszenie się w nim li tylko do wyroku sądu *a quo* musi skutkować uznaniem go za oczywiście bezzasadny.

Również pozostałe zarzuty kasacyjne sformułowane zaś zostały w sposób wskazujący, iż to sąd apelacyjny obraził art. 7 k.p.k. oraz art. 8 ust. 1 ustawy lutowej. Ich analiza, łącznie w z uzasadnieniem, wskazuje na powielenie argumentacji prezentowanej w zwykłym środку odwoławczym. Skarżący ponownie sygnalizuje li tylko kwestie omówione przez sąd odwoławczy w ramach rozpoznania apelacji, domagając się dokonania powtórnej ich oceny – tym razem przez Sąd Najwyższy. Co jednak w postępowaniu kasacyjnym istotne, wskazanych w kasacji przepisów prawa procesowego i materialnego sąd apelacyjny nie stosował, a zatem nie mógł ich obrazić, wbrew temu co twierdzi skarżący. Nie przeprowadzał bowiem własnych dowodów, co by dopiero nakazywało mu dokonywanie ich oceny zgodnie z art. 7 k.p.k., a także nie czynił własnych ustaleń faktycznych, do których winien by był ewentualnie zastosować odpowiedni przepis materialnego (por. postanowienia

SN z dni: 22 marca 2022 r., II KK 516/21, LEX nr 3411714; 8 kwietnia 2022 r., V KK 231/21, LEX nr 3424074; 28 kwietnia 2022 r., I KK 126/22, LEX nr 3434032; 14 lipca 2022 r., V KK 276/22, LEX nr 3482044; 19 sierpnia 2022 r., IV KK 535/21, LEX nr 3480110). Do naruszenia wskazanych w zarzutach kasacji przepisów prawa nie mogło dojść w instancji odwoławczej w sytuacji zaakceptowania stanowiska sądu I instancji o stwierdzeniu braku podstaw do zastosowania przepisów ustawy lutowej o restytucji finansowej w odniesieniu do pozbawienia wolności P. G. Jeżeli skarżący uważał, że stanowisko sądu *ad quem* było nietrafne, w kasacji winien był postawić zarzut rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego określających obowiązki kontrolne sądu odwoławczego i wykazać, że w wyniku nieprawidłowej kontroli instancyjnej doszło do utrzymania w mocy wadliwego wyroku. Tego rodzaju jednak skutecznych zarzutów w nadzwyczajnym środku odwoławczym nie sformułowano.

Niezależnie jednak od powyższych uwag, determinujących sposób rozpoznania kasacji, omawiane zarzuty nie są również trafne merytorycznie. Sąd Apelacyjny w Katowicach miał pełne podstawy do zaakceptowania ustaleń sądu I instancji, a powody takiej decyzji adekwatnie do sformułowanych zarzutów apelacyjnych wyartykułował w uzasadnieniu swojego wyroku.

Wobec powyższego stwierdzić należało, że wniesiona skarga nie mogła zostać uznana za trafną, gdyż nie sprostала wymogom postępowania kasacyjnego, przez co nie mogła doprowadzić do wywołania pożądanego przez jej autora rezultatu.

Kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy obciążył Skarb Państwa.

[PGW]

[ał]

